

สัตว์และพืชสัญลักษณ์ ป่าสากลแห่งความหลากหลาย ทางชีวภาพของประเทศไทย

ร่วมอนุรักษ์ 20 พันธุ์สัตว์ 10 พันธุ์พืช ฉลองปีสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ

ความหลากหลายทางชีวภาพ คือ ชีวิต คือ ชีวิตของเราทุกคน

ความเป็นมาของปีสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ (International Year of Biodiversity)

องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้ปี ค.ศ. 2010 เป็นปีสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ (International Year of Biodiversity) เพื่อเป็นการฉลอง และเสริมสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพและการดำรงอยู่ของทุกชีวิตบนพื้นโลก

และกำหนดให้สำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นหน่วยประสานงานกลางสำหรับการจัดงานเพื่อฉลองในปีดังกล่าว ภายใต้หัวข้อ "Biodiversity for Development and Poverty Alleviation" ที่ประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ ได้ร้องขอให้ภาคีอนุสัญญาฯ ร่วมกันจัดกิจกรรมในปีสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 2010 ในการลดอัตราการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพลงอย่างมีนัยสำคัญ ภายในปี ค.ศ. 2010 โดยกำหนดรูปแบบให้มีการจัดการสัมมนาและเปิดเวทีการเจรจาหรือเกี่ยวกับการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย 2010

พร้อมทั้งเผยแพร่ผลการดำเนินงานและข้อมูลข่าวสารต่างๆ โดยเฉพาะข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงอัตราการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพที่สูงขึ้น จัดทำภาพยนตร์และสารคดีอื่นๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายความหลากหลายทางชีวภาพ ปี 2010 รวมถึงแปลข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับการจัดกิจกรรมพิเศษเฉพาะปีสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ

สำหรับประเทศไทย คณะรัฐมนตรีได้มีมติในคราวการประชุมเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2552 เห็นชอบให้ปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) เป็นปีสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย เพื่อร่วมฉลองในโอกาสที่องค์การสหประชาชาติประกาศให้ปี ค.ศ. 2010 เป็นปีสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ

สัตว์และพืช 30 ชนิด คือสัญลักษณ์ของปีสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ 2010

และเป็นตัวแทนของความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย ที่มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์กันมาอย่างต่อเนื่อง สัญลักษณ์ทั้ง 30 ชนิด มีความสำคัญและมีคุณค่าต่อระบบนิเวศต่างๆ อีกทั้งเป็นตัวแทนของชนิดที่หายาก หรือที่พบเฉพาะในประเทศไทย รวมถึงการนำมาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของสัตว์และพืชเหล่านี้ ดังนั้นหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบได้เล็งเห็นและตระหนักถึงความสำคัญ จึงดำเนินโครงการและกิจกรรมต่างๆ เช่น การเพาะพันธุ์ การสงวนรักษาถิ่นที่อยู่อาศัย ตามธรรมชาติ การคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการอนุรักษ์ต่างๆ การสร้างจิตสำนึกเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญแก่สาธารณชน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนให้เฝ้าระวังและป้องกันการลดจำนวนลงและการสูญพันธุ์ เป็นต้น เพื่อรักษาและดำรงชนิดที่หายากเหล่านี้ไว้ และที่สำคัญอย่างยิ่ง ชนิดสัญลักษณ์เหล่านี้จะเปรียบเสมือนเป็นตัวชี้วัดถึงผลสำเร็จของการดำเนินงาน เพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย

สัตว์สัญลักษณ์ปีสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ 2010 จำนวน 20 ชนิด

ลำดับที่ 1 นกกระเรียน (Sarus Crane) *Grus antigone*

สถานภาพ: สูญพันธุ์ในธรรมชาติ (Extinct in the Wild - EW)*

การคุ้มครอง: สัตว์ป่าสงวนตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: นกน้ำขนาดใหญ่ อาศัยตามพื้นที่ชุ่มน้ำ ที่ราบลุ่ม ทุ่งนา บึงที่มีพันธุ์ไม้พวก บัว กก และหญ้าขึ้น จับคู่ผสมพันธุ์อายุ 3-5 ปี แบบผัวเดียวเมียเดียว

ฤดูผสมพันธุ์ในช่วงต้นฤดูฝน ในเดือนมิถุนายนถึงกันยายน ทำรังบนพื้นดินโดยใช้พืชน้ำเป็นวัสดุ

การดำเนินงาน: องค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทยรวบรวมพ่อแม่พันธุ์นกกระเรียนตั้งแต่ปี 2540 จำนวน 33 ตัว และจัดตั้งศูนย์การเพาะเลี้ยงและอนุรักษ์นกกระเรียนไทยขึ้นที่สวนสัตว์นครราชสีมา สามารถเพาะขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนเป็นกว่า 100 ตัว และกำลังเตรียมดำเนินการปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ

ลำดับที่ 2 นกแก้วลั่วท้องดำ (Gurney's Pitta) *Pitta gurneyi*

สถานภาพ: ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered - CR)*

การคุ้มครอง: สัตว์ป่าสงวนตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: นกป่าขนาดเล็ก อาศัยในพื้นที่ป่าดิบชื้นที่ราบต่ำในระดับ

70-150 เมตร จากระดับน้ำทะเล พบแถบเทือกเขาตะนาวศรีของประเทศไทย

(เคยพบตั้งแต่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ถึงจังหวัดตรัง) ฤดูผสมพันธุ์ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงตุลาคม สร้างรังโดยใช้เศษไม้และกิ่งไม้บุพื้นรังด้วยเส้นใย หรือรากไม้เล็กๆ ทำรังอยู่บนต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม เช่น หวาย ระกำ

การดำเนินงาน: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชร่วมกับสมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย และ RSPB ประเทศอังกฤษ จัดทำโครงการฟื้นฟูสถานภาพนกแก้วลั่วท้องดำ เพื่อจัดการและฟื้นฟูสภาพนิเวศของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาประ-บางคราม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

ลำดับที่ 3 เกจ็อก (Hornbill)

สถานภาพ: นกเงือกปากย่น (*Aceros corrugatus*) นกเงือกดำ (*Anthracoceros malayanus*) อยู่ในชนิดที่ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered - CR) นกเงือกหัวงอก (*Aceros comatus*) นกเงือกคอแดง (*A. nipalensis*) นกเงือกกรามข้างปากเรียบ (*A. subruficollis*) นกเงือกหัวแรด (*Buceros rhinoceros*) นกชนหิน (*B. vigil*) อยู่ในชนิดที่ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered - EN) นกเงือกสีน้ำตาล (*Anorrhinus tickelli*) มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable - VU)*

การคุ้มครอง: สัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: มีขนาดใหญ่ถึงใหญ่มาก ทารังและวางไข่ในโพรงและปิดปากโพรงด้วยวัสดุต่างๆ เช่น ดิน เปลือกไม้ เป็นนกตัวเดียวเมียเดียว พบเฉพาะในป่าเขตร้อนของทวีปแอฟริกาและเอเชียเท่านั้น ในประเทศไทย พบ 13 ชนิด

การดำเนินงาน: เริ่มดำเนินงานวิจัยและอนุรักษ์นกเงือกตั้งแต่ปี 2521 โดยศาสตราจารย์ ดร. พิไล พูลสวัสดิ์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ต่อมาในปี 2546 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า (WCS - Thailand) จัดทำโครงการศึกษาลักษณะพันธุกรรม ประชากร และสถานภาพของนกเงือกในพื้นที่ผืนป่าและห้วยอมป่าในประเทศไทย และภาคเอกชน เช่น บริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ให้ทุนสนับสนุนกิจกรรมโครงการวิจัยเพื่อการอนุรักษ์นกเงือกในพื้นที่มรดกโลกอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นต้น

ลำดับที่ 4 นกกระสาคอดำ (Black-necked Stork) *Ephippiorhynchus asiaticus*

สถานภาพ: ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered - CR)* มีรายงานพบครั้งสุดท้ายที่หาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ในปี พ.ศ. 2535

การคุ้มครอง: สัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: นกน้ำขนาดใหญ่ อาศัยอยู่บนต้นไม้ที่ขึ้นโดดเดี่ยวบนยอดเขา หรือต้นไม้ที่ขึ้นอยู่ริมน้ำ ทารังตามยอดไม้ ชอบหากินตามหนองบึงหรือริมน้ำ ผสมพันธุ์และวางไข่ประมาณปลายฝนหรือต้นหนาว

การดำเนินงาน: องค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทยเพาะและขยายพันธุ์นกกระสาคอดำเป็นผลสำเร็จ และเพิ่มจำนวนได้มาก นอกจากนี้ยังได้ริเริ่มโครงการคืนนกกระสาคอดำสู่แหล่งธรรมชาติ ซึ่งคาดว่าจะสามารถปล่อยคืนสู่แหล่งธรรมชาติที่เหมาะสมได้ในเร็วๆ นี้

ลำดับที่ 5 ไก่ฟ้าพญาลอ (Siamese Fireback Pheasant) *Lophura diardi*

สถานภาพ: ใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened - NT)*

การคุ้มครอง: สัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: นกขนาดกลางถึงใหญ่ อาศัยอยู่ในป่าดงดิบแล้งที่ราบต่ำและโปร่ง ซึ่งมีไฟขึ้นหนาแน่น ที่ระดับความสูงไม่เกิน 800 เมตร จากระดับน้ำทะเล ผสมพันธุ์ช่วงฤดูร้อนทำรังบนพื้นดินที่เป็นแอ่งดินใต้พุ่มไม้หนา บางครั้งอาจวางไข่ตามโพรงหรือซอกไม้ ชอบอยู่เป็นคู่ หรือครอบครัวเล็กๆ หากินในเวลากลางวัน

การดำเนินงาน: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการเพาะและขยายพันธุ์ไก่ฟ้าพญาลอ และได้มีการปล่อยกลับสู่ป่าบ้างแล้ว นอกจากนี้ไก่ฟ้าพญาลอได้ถูกจัดอยู่ในบัญชีของสัตว์ป่าที่ได้รับอนุญาตให้เพาะพันธุ์ในเชิงพาณิชย์ได้

ลำดับที่ 6 ไก่พันธุ์เหลืองหางขาว *Gallus domesticus*

สถานภาพ: -

การคุ้มครอง: -

ลักษณะทั่วไป: เป็นไก่พื้นเมืองของไทย มีแหล่งกำเนิดอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย และพิจิตร แต่เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายไปทั่วประเทศ เป็นไก่ที่ได้มีการบันทึกในพงศาวดาร เมื่อครั้งสมเด็จพระนเรศวรทรงนำไปเลี้ยงไว้กรุงหงสาวดี ประเทศพม่า และชนชนะไก่ของพระมหาอุปราชา ไก่เหลืองหางขาวได้รับการยกย่องว่าเป็นไก่ที่มีความเฉลียวฉลาดและมีชั้นเชิงในการต่อสู้

การดำเนินงาน: กรมปศุสัตว์พัฒนาสายพันธุ์ไก่เหลืองหางขาวเพื่อให้เป็นแหล่งพันธุกรรมและมีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยปี พ.ศ. 2533 เริ่มให้มีการจัดประกวดที่จังหวัดพิษณุโลก ต่อมาทีมงานวิจัยเพื่อการเพิ่มผลผลิตและกระจายไปสู่ฟาร์มเลี้ยงของเกษตรกร นอกจากนี้ ภาคเอกชนและเกษตรกรในจังหวัดพิษณุโลก ยังร่วมกันจัดตั้งชมรมอนุรักษ์ไก่ชนพันธุ์ไก่เหลืองหางขาวขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534

ลำดับที่ 7 เสือโคร่ง (Tiger) *Panthera tigris*

สถานภาพ: ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered - EN)*

การคุ้มครอง: สัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: เป็นเสือขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทยพบตั้งแต่ไซบีเรียจนถึงทะเลแคสเปียน อินเดีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอินโดนีเซีย ในไทยเคยพบทุกภาค และพบอาศัยมากในป่าแถบเทือกเขาตะนาวศรี ตามแนวชายแดนพม่า และแนวชายแดนมาเลเซีย เสือโคร่งชอบอาศัยใกล้แหล่งน้ำหรือที่มีร่มเงา เพราะไม่ชอบอากาศร้อน จึงมักอาศัยพักผ่อนในป่าที่อากาศเย็นในเวลากลางวัน

การดำเนินงาน: ข้อมูลจากการวิจัยเสือโคร่งของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในผืนป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี จัดเป็นความสำเร็จในลำดับต้นๆ ของกลุ่มประเทศที่มีเสือโคร่ง และใช้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการดำเนินการจัดการอนุรักษ์เสือโคร่งในประเทศไทยให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในปี 2553 ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีประเทศเอเชียด้านการอนุรักษ์เสือโคร่ง ซึ่งมีประเทศต่างๆ เข้าร่วมประชุม 13 ประเทศ เพื่อหาทางออกร่วมกันและแสวงหาความร่วมมือในการอนุรักษ์เสือโคร่ง

ลำดับที่ 8 ช้างเอเชีย (Asian Elephant) *Elephas maximus*

สถานภาพ: ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered - EN)*

การคุ้มครอง: สัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: ช้างเอเชียเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ ตัวผู้มีงาเรียกว่า ช้างพลาย แต่บางตัวไม่มีงาเรียกช้างสืออ ตัวเมียปกติไม่มีงาเรียกช้างพัง แต่อาจมีงาสั้นๆ ที่เรียกว่าชานาย ช้างโตเต็มวัยเมื่ออายุประมาณ 25 ปี และมีอายุยืนประมาณ 70 ปี ช้างอาศัยอยู่ในป่าตามธรรมชาติหลายประเภทตั้งแต่ป่าดิบจนถึงป่าริมลำธาร

การดำเนินงาน: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชดำเนินการแก้ไขปัญหาคาความขัดแย้งระหว่างคนกับ ช้างป่าที่มีกอกออกมาหากินผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรตามแนวขอบของพื้นที่อนุรักษ์ โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กองทัพบก จังหวัดและ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จัดทำโครงการเพื่อสนองแนวทาง พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยมีเป้าหมายให้ ช้างป่ากับคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

ลำดับที่ 9 พะยูน (Dugong, Sea Cow) *Dugong dugon*

สถานภาพ: ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered - CR)*

การคุ้มครอง: สัตว์ป่าสงวนตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

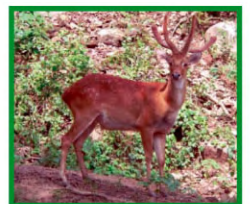
ลักษณะทั่วไป: เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมและหายใจด้วยปอดที่อาศัยอยู่ในทะเล พะยูนมีวิวัฒนาการมาจากสัตว์กินพืชที่อาศัยอยู่บนบก อาศัยในบริเวณใกล้ ชายฝั่งทะเลในเขตร้อนและกึ่งร้อนตั้งแต่ฝั่งทวีปอาฟริกาถึงออสเตรเลีย พะยูนมีนิสัยรักสงบพบอยู่เป็นฝูงหรือเพียงลำพัง กินหญ้าทะเลเป็นอาหาร แหล่งที่สำคัญของพะยูนคือท้องทะเล ตรง ที่หมู่เกาะลิบง

การดำเนินงาน: ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมประมงและกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ร่วมกันดำเนินการวิจัยสถานภาพและแหล่งที่อยู่ของพะยูนในน่านน้ำไทย และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้จัดทำแผนแม่บทและปฏิบัติการอนุรักษ์พะยูนในประเทศไทย ตลอดจนให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่ชุมชนชาวประมงชายฝั่ง และเยาวชนให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของพะยูนและ หญ้าทะเล เพื่อกำหนดเขตหญ้าทะเลเป็นเขตอนุรักษ์และการควบคุมเครื่องมือทำการประมงบางชนิดที่เป็น อันตรายกับพะยูนถึงแม้จะมีมาตรการที่ช่วยคุ้มครองแต่สถานภาพของพะยูนก็ใกล้สูญพันธุ์มาก

ลำดับที่ 10 ละมั่ง (Eld's Deer) *Cervus eldii*

สถานภาพ: สูญพันธุ์ในธรรมชาติ (Extinct in the Wild - EW)*

การคุ้มครอง: เป็นสัตว์ป่าสงวนตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: เป็นกวางขนาดใหญ่ อยู่ตามป่าโปร่งหรือป่าทุ่ง โดยเฉพาะป่าที่มีแหล่งน้ำขัง ชอบอยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ ออกหากินใบหญ้า ไผ่ และผลไม้ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน แต่เวลาแดดจัดจะหลบพักในที่ร่ม ละมั่งผสมพันธุ์ในเดือนกุมภาพันธ์จนถึงเมษายน

การดำเนินงาน: องค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทยได้รวบรวมละมั่งไว้เพื่อการเพาะและขยายพันธุ์ จนจัดได้ว่าเป็นฝูงละมั่งที่มีจำนวนมากที่สุดที่มีในสวนสัตว์ทั่วโลก สำหรับละมั่งสายพันธุ์พม่า *C. eldii tamin* นั้นเริ่มปล่อยคืนสู่ธรรมชาติแล้วในปี พ.ศ. 2552 ที่ป่าทุ่งแพก เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี และจะปล่อยเพิ่มเติมในทีๆ มีศักยภาพต่อไป

ลำดับที่ 11 โลมาอิรวดี (Irrawaddy Dolphin) *Orcaella brevirostris*

สถานภาพ: ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered - CR)*

การคุ้มครอง: เป็นสัตว์น้ำคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: โลมาอิรวดีหรือโลมาหัวบาตร มีรูปร่างหน้าตาคล้ายโลมาทั่วไป แต่มีลักษณะเด่นคือหัวที่มนกลมคล้ายบาตรพระ มีลำตัวสีเทาเข้ม มักพบเข้ามาอยู่ในแหล่งน้ำกร่อยและทะเลสาบหรือน้ำจืด เช่น บริเวณปากแม่น้ำ โลมาอิรวดีบางกลุ่มอาจเข้ามาอาศัยอยู่ในแม่น้ำสายใหญ่ๆ เช่น แม่น้ำโขง และทะเลสาบเขมร ในปี พ.ศ. 2459 มีรายงานพบอยู่ในแม่น้ำเจ้าพระยาด้วย

การดำเนินงาน: ในปี พ.ศ. 2553 กรมทรัพยากรทางทะเลชายฝั่งร่วมกับจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ชาวประมงพื้นบ้าน องค์การพัฒนาเอกชน และโรงเรียน อนุรักษ์โลมาอิรวดีที่พบในทะเลสาบสงขลา โดยควบคุมเครื่องมืออวนที่ใช้ทำการประมง กำหนดเขตพื้นที่สำหรับโลมา โดยมีการห้ามทำการประมงในเขตพื้นที่ 100 ตารางกิโลเมตร ของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลหลวง นอกจากนี้ ภาคธุรกิจยังให้ทุนสนับสนุนกองทุนอนุรักษ์สัตว์ป่าโลกประจำประเทศไทย (WWF - Thailand) เพื่อใช้ในการอนุรักษ์และสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนและเยาวชนในการอนุรักษ์โลมาอิรวดีในบริเวณปากแม่น้ำ 4 สายของอ่าวไทยตอนในคือ แมกลอง ท่าจีน เจ้าพระยา และบางปะกง

ลำดับที่ 12 เต่าทะเล (Sea Turtle)

สถานภาพ: เต่ามะเฟือง (*Dermochelys coriacea*) เต่าตนุ (*Chelonia mydas*) เต่าหญ้า (*Lepidochelys olivacea*) และเต่ากระ (*Eretmochelys imbricata*) อยู่ในชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered - CR) และเต่าหัวโต (*Caretta caretta*) อยู่ในชนิดพันธุ์ที่ข้อมูลไม่เพียงพอ (Data Deficient - DD)*

การคุ้มครอง: สัตว์น้ำคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: เต่าเป็นสัตว์ดึกดำบรรพ์ที่เคยอาศัยอยู่ในโลก 130 ล้านปีก่อน ทั้งชีวิตของเต่าทะเลอาศัยอยู่แต่ในทะเลเท่านั้น จะขึ้นมาบนบกก็เพียงแควางไข่ พบเต่าทะเลแพร่กระจายเฉพาะในทะเลเขตร้อนและเขตอบอุ่น

การดำเนินงาน: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลที่เกาะมัน จังหวัดระยอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างดียิ่ง โดยนำไข่เต่าจากธรรมชาติมาฟักและเพาะเลี้ยงในบ่ออนุบาล เมื่อลูกเต่าเติบโตที่จะหากินด้วยตัวเองได้ ก็ปล่อยกลับลงสู่ทะเลเพื่อใช้ชีวิตตามธรรมชาติต่อไป นอกจากนี้ กองทัพเรือยังดำเนินโครงการเพาะพันธุ์เต่าทะเลในพื้นที่ชายหาดของเกาะต่างๆ ที่ดูแลรับผิดชอบ เช่น เกาะคราม อ่าเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เป็นต้น

ลำดับที่ 13 ตะพานม้านลาย (Thai Giant Softshell) *Chitra chitra*

สถานภาพ: ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered - CR)*

การคุ้มครอง: สัตว์น้ำคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: เป็นตะพานที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก พบที่แควน้อยและแควใหญ่ของจังหวัดกาญจนบุรี และแม่น้ำแม่กลองและสาขาในจังหวัดราชบุรี และที่แม่น้ำบึงบริเวณเขื่อนภูมิพลจังหวัดตาก

การดำเนินงาน: กรมประมงประสบความสำเร็จในการเพาะและขยายพันธุ์ตะพานม้านลาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 และปล่อยคืนกลับสู่แหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติเดิมที่ลำน้ำโจน อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ในปี พ.ศ. 2548 จำนวน 79 ตัว เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสเจริญพระชนมายุครบ 78 พรรษา

ลำดับที่ 14 หอยมือเสือ (Giant clams)

สถานภาพ: *Tridacna crocea* มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable - VU), *T. Maxima* และ *T. squamosa* อยู่ในชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered - EN) และ *T. gigas* อยู่ในชนิดที่สูญพันธุ์ (Extinct - EX)**

การคุ้มครอง: สัตว์น้ำคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: เป็นสัตว์ทะเลจำพวกมอลลัสกา (Phylum Mollusca) ในกลุ่มหอยสองฝา (Bivalves หรือ Pelecypods)

การดำเนินงาน: กรมประมงประสบความสำเร็จในการเพาะเลี้ยงหอยมือเสือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 และร่วมกับกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กลุ่ม/องค์กรอนุรักษ์ต่างๆ ปล่อยคืนกลับสู่ธรรมชาติในหลายๆ พื้นที่ เช่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต พังงา เป็นต้น โดยแยกปล่อยตามสายพันธุ์หอยที่พบจากฝั่งทะเลนั้นๆ

ลำดับที่ 15 ปูเจ้าพ่อหลวง (Giant Mountain Crab) *Otamon bhumibol*

สถานภาพ: เป็นสัตว์ที่พบเฉพาะถิ่น (Endemic) ในอำเภอสระพุง ภูเก็ต เกาะตึง นาท้าว และด่านซ้าย จังหวัดเลย เท่านั้น

การคุ้มครอง: -

ลักษณะทั่วไป: ลักษณะเด่นของปูชนิดนี้คือมี 3 สี ได้แก่ สีน้ำตาลเข้ม ม่วง และส้ม กระดองมีสีน้ำตาลเข้มเช่นเดียวกับขาเดินทั้ง 4 คู่และก้าม ยกเว้นด้านในของก้ามหนีบอันล่างเป็นสีม่วง ปลายก้ามหนีบทั้งสองข้างเป็นสีส้ม กระดองกว้าง 8.7 เซนติเมตร จัดเป็นปูน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดในไทย

การดำเนินงาน: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นนามปูน้ำจืดชนิดใหม่ของโลกชนิดนี้ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชรับผิดชอบดูแลพื้นที่ๆ ที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของปูเจ้าพ่อหลวงในบริเวณลำธารในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย

ลำดับที่ 16 ปูราธิ (Regal Crab) *Thaiphusa sirikit*

สถานภาพ: เป็นสัตว์ที่พบเฉพาะถิ่น (Endemic) ที่อำเภอไทรโยคและทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

การคุ้มครอง: เป็นสัตว์น้ำคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: จัดเป็นปูที่สวยงามที่สุดของไทย ปากและขาที่มีสีแดงส้ม ก้ามมีสีขาว และกระดองมีสีน้ำเงินอมม่วง ตัวเต็มวัยขนาดกระดอง กว้าง 5 เซนติเมตร

การดำเนินงาน: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญพระปรมาภิไธยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นนามปูน้ำจืดชนิดใหม่ของโลกชนิดนี้เพื่อเฉลิมพระเกียรติแด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในวาระที่ทรงเจริญพระชนมายุครบ 60 พรรษา โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชรับผิดชอบดูแลพื้นที่ที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของปูราธิในบริเวณข้างลำธารและเนินเขาในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับที่ 17 กระก่าง (Himalayan Newt) *Tylotriton verrucosus*

สถานภาพ: ใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened - NT)*

การคุ้มครอง: สัตว์น้ำคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่มีลักษณะลำตัวคล้ายจิ้งจก เป็นสัตว์ที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยเฉพาะบริเวณลำธารในป่าดิบเขาระดับ 1,000-2,000 เมตรขึ้นไป ที่มีความเสี่ยงต่อการบุกรุกทำลายสูง จึงเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์

ชอบหลบซ่อนตัวอยู่ตามใต้ก้อนหิน ท่อนไม้ และกองใบไม้แห้ง ผสมพันธุ์ในเดือนกันยายนถึงตุลาคม โดยจะมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มตามแหล่งน้ำและแอ่งน้ำนิ่ง

การดำเนินงาน: กรมประมงวิจัยและเพาะพันธุ์กระก่างได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2540 และปล่อยคืนสู่แหล่งธรรมชาติที่ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2,000 ตัว ในทุกๆ ปี

ลำดับที่ 18 ปลากรือ (Chaophraya Giant Carp) *Catlocarpio siamensis*

สถานภาพ: ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered - EN)*

การคุ้มครอง: สัตว์น้ำคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: เป็นปลาน้ำจืดที่มีเกล็ดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดชนิดหนึ่ง และเป็นปลาในกลุ่มปลาตะเพียนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก พบเฉพาะในแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำโขง แต่ในแม่น้ำเจ้าพระยาพบน้อยจนใกล้จะสูญพันธุ์ ฤดูเพาะพันธุ์ตามธรรมชาติระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน

การดำเนินงาน: ปี พ.ศ. 2520 กรมประมงได้รับพระราชทานฯ พันธุ์ปลากะโห้จากสระน้ำภายในวังสวนจิตรลดา และเพาะพันธุ์สำเร็จในปี พ.ศ. 2528 ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2550 จัดทำโครงการปลากะโห้คืนถิ่น โดยปล่อยลูกปลากะโห้ 800,000 ตัว สู่น้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี และแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณเขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท เพื่อเทิดพระเกียรติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสเจริญพระชนมพรรษาครบ 80 ปี และในปีพ.ศ. 2553 ปล่อยอีก 1,000,000 ตัว เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

ลำดับที่ 19 พีเสื้อดงทอง (Golden Birdwing) *Troides* spp.

สถานภาพ: -

การคุ้มครอง: สัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 สำหรับผีเสื้อดงทองป่าสูงและดงทองบักซ์ใต้ ส่วนผีเสื้อดงทองธรรมดายังถูกจัดให้อยู่ในบัญชีหมายเลข 2 ของอนุสัญญา CITES แต่ผีเสื้อดงทองภูเขายังไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์

ลักษณะทั่วไป: ผีเสื้อกลางวันขนาดใหญ่ มีปีกคู่หลังสีดำ ปีกคู่หน้าสีเหลืองและหัวดำ ในประเทศไทยพบ 4 ชนิด คือ ผีเสื้อดงทองธรรมดา (*Troides aeacus*) ผีเสื้อดงทองป่าสูง (*T. hekena*) ผีเสื้อดงทองบักซ์ใต้ (*T. amphrysus*) ผีเสื้อดงทองภูเขา (*T. cuneifera*) พบบ่อยในเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม ตัวหนอนชอบกินใบกระเช้าสีดา กระเช้าฝีมด กระเช้าดงทอง ปัจจุบันมีจำนวนลดลงเนื่องจากป่าไม้ถูกทำลายและถูกจับเป็นแมลงสวยงาม

การดำเนินงาน: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชวิจัยเกี่ยวกับผีเสื้อดงทอง และรายงานว่ามีผีเสื้อดงทองธรรมดาเป็นแมลงที่มีศักยภาพในการส่งเสริมให้เพาะเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ ซึ่งมีฟาร์มเอกชน และสวนสัตว์ของรัฐหลายแห่งดำเนินการอยู่ อย่างไรก็ตาม ยังไม่ได้ถูกจัดอยู่ในบัญชีสัตว์ป่าที่ได้รับอนุญาตให้เพาะเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ได้

ลำดับที่ 20 สมเสร็จ (Malayan Tapir) *Tapirus indicus*

สถานภาพ: ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered - EN)*

การคุ้มครอง: สัตว์ป่าสงวนตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลักษณะทั่วไป: เป็นสัตว์กีบคี่ มีลักษณะของสัตว์หลายชนิดรวมกัน พบอาศัยตามริมลำธารในป่าดิบในแถบภาคตะวันตก และภาคใต้ของประเทศ

การดำเนินงาน: องค์การสวนสัตว์ประสบความสำเร็จในการเพาะพันธุ์สมเสร็จ จากเดิมในปี พ.ศ. 2517 มีเพียง 1 คู่ เพิ่มจำนวนเป็น 26 ตัวกระจายอยู่ตามสวนสัตว์ต่างๆ ในปี พ.ศ. 2550 สวนสัตว์สงขลาได้รับมอบภารกิจให้เป็นศูนย์กลางการเพาะขยายพันธุ์สมเสร็จ

หมายเหตุ

- * อ้างอิงจาก Thailand Red Data
- ** อ้างอิงจาก Checklist of Mollusca Fauna in Thailand

ลำดับที่ 1 เหลืองจันบุย *Dendrobium fredericksianum* (Rchb.f.) Rchb.f.

สถานภาพ: มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable, VU) และเป็นพืชเฉพาะถิ่น (Endemic) พบเฉพาะภาคตะวันออก (ฉะเชิงเทรา จันทบุรี และตราด)

ลักษณะทั่วไป: กล้วยไม้ที่มีลำลูกกล้วยลักษณะเป็นโคนเล็กแล้วค่อยโป่งไปทางตอนปลาย ขนาดลำยาวมาก อาจยาวถึง 75 เซนติเมตร เมื่อแก่เป็นสีเหลือง ช่อดอกออกตามข้อของลำ ออกดอกเป็นช่อๆ ละ 2-4 ดอก กลีบดอกเป็นมัน ดอกสีเหลืองอ่อนแล้วจะค่อยๆ เข้มขึ้นจนเป็นสีจำปาปากสีเข้มกว่ากลีบ ในคอแต่มีเป็นสีเลือดหมู 2 จุด ขนาดดอกประมาณ 5 เซนติเมตร ออกดอกในเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน

การดำเนินงาน: เป็นพืชอนุรักษ์ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (CITES) บัญชี 2 โดยกรมวิชาการเกษตรเป็นผู้ควบคุมและดูแล

ลำดับที่ 2 พญาบุย *Vanda coerulea* Griff. ex Lindl.

สถานภาพ: ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered, EN)

ลักษณะทั่วไป: กล้วยไม้อิงอาศัย สูง 30-50 เซนติเมตร ใบรูปรางน้ำ กว้าง 2-2.5 เซนติเมตร ยาว 17-25 เซนติเมตร ออกเรียงสลับซ้อนกันค่อนข้างแน่น มีกาบใบหุ้มลำต้น ดอกออกเป็นช่อตามซอกใบ ช่อดอก ยาว 25-40 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีฟ้าอ่อนถึงอมม่วง มีลายเส้นร่างแหสีครามเข้ม กลีบปากสีม่วงพบใน อินเดีย จีนตอนใต้ เมียนมาร์ และตอนเหนือของไทย ออกดอกช่วงเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน

การดำเนินงาน: เป็นพืชอนุรักษ์ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (CITES) บัญชี 2 โดยกรมวิชาการเกษตรเป็นผู้ควบคุมและดูแล นอกจากนี้ สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ มีการศึกษาการขยายพันธุ์ในธรรมชาติของกล้วยไม้พญาบุยเพื่อการอนุรักษ์และดำเนินการนำกลับสู่แหล่งธรรมชาติ

ลำดับที่ 3 จันบุย *Dracaena loureiri* Gagnep.

สถานภาพ: ลดจำนวนลงและถูกคุกคามถิ่นที่อยู่

ลักษณะทั่วไป: ไม้พุ่มขนาดใหญ่หรือไม้ต้นขนาดเล็กไม่ผลัดใบ เรือนยอดรูปทรงไข่ เมื่อต้นโตจะแผ่กว้าง เปลือกต้นสีน้ำตาลหรือน้ำตาลอมเทา แตกเป็นร่องตามยาว ใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับถี่ๆ ที่ปลายกิ่ง ใบรูปแถบยาว กว้าง 4-5 เซนติเมตร ยาว 45-60 เซนติเมตร ปลายใบแหลม โคนใบแผ่เป็นกาบหุ้มลำต้น ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มก้านใบเป็นกาบหุ้มซ้อนทับกันรอบลำต้น ดอกสีขาวนวลตรงกลางมีจุดสีแดงมีกลิ่นหอม ออกเป็นช่อแยกแขนงขนาดใหญ่ตามซอกใบที่ปลายกิ่ง กลีบดอก 6 กลีบ ผลสดมีทรงกลมขนาดเล็ก รวมเป็นพวง ผลสีเขียว ผลแก่เป็นสีแดงคล้ำมีเมล็ดเดี่ยว

ลำดับที่ 4 จันระพ้อ *Vatica diospyroides* Symington

สถานภาพ: ลดจำนวนลงจากการลักลอบนำออกมาจากแหล่งอาศัยเพื่อการค้า

ลักษณะทั่วไป: ไม้ยืนต้น สูง 6-15 เมตร ใบเดี่ยวเรียงสลับรูปใบหอก หรือใบหอกแกมขอบขนาน กว้าง 4-7 เซนติเมตร ยาว 15-20 เซนติเมตร ดอกช่อแยกแขนง ออกดอกที่ซอกใบ กิ่งก้านและปลายกิ่ง มีดอกย่อยจำนวนมาก กลีบดอกสีขาวนวลหรือเหลืองอ่อน กลิ่นหอมจัด ผลแห้ง รูปเกือบกลม สีน้ำตาล เปลือกแข็ง มีขนนุ่มละเอียด สีน้ำตาล

การดำเนินงาน: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ดำเนินการศึกษาการขยายพันธุ์จันระพ้อ โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์กรรมและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ลำดับที่ 5 รองเท้านารี *Paphiopedilum* spp.

สถานภาพ: พืชเฉพาะถิ่นมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable, VU):

ลักษณะทั่วไป: ไม่มีลำลูกกล้วย หน่อใหม่แตกจากตาที่โคนต้นเก่า อยู่ตามพื้นดินหรือซอกหินที่ใบไม้เน่าเปื่อยทับถม แต่บางชนิดอิงอาศัย อยู่ตามต้นไม้ ลำต้นสั้นมาก ใบยาว บางชนิดใบตั้งชูขึ้น บางชนิดใบขนานกับพื้น บางชนิดใบมีลาย แต่บางชนิดใบเป็นสีเขียวเรียบๆ ไม่มีลาย รากเป็นระบบรากกึ่งดิน ออกเป็นกระจุกที่โคนต้น และมักทอด

ไปทางด้านราบมากกว่าห้อยลึกลง ดอกมักออกที่ยอด มีทั้งชนิดออกเป็นดอกเดี่ยวและออกเป็นช่อ ดอกประกอบด้วยกลีบนอก 2 กลีบ เป็นกลีบบน 1 กลีบ กลีบล่าง 1 กลีบ กลีบล่างเชื่อมเป็นกลีบเดียว กลีบดอกชั้นนอกกลีบบนมักมีขนาดใหญ่สะดุดตา กลีบในมี 3 กลีบเป็นกลีบบน 2 กลีบกางออกไปทั้งสองข้างของดอก ถ้ากลีบนี้ยาวอาจห้อยลง ส่วนกลีบล่างเรียกว่าปาก มีรูปเป็นกระเปาะ

การดำเนินงาน: เป็นพืชอนุรักษ์ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (CITES) บัญชี 1 นอกจากนี้ มีการดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์กล้วยไม้รองเท้านารีไม่ให้อพยพไปจากป่าตามพระราชเสาวนีย์ โดยมีหน่วยงานเข้าร่วมคือ สถาบันการศึกษามส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร และสำนักงานพัฒนาวิจัยการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)

ลำดับที่ 6 รักไทย *Gluta usitata* (Wall.) Ding Hou

สถานภาพ: ลดจำนวนลง และสูญเสียดินที่อยู่อาศัย

ลักษณะทั่วไป: ไม้ยืนต้น ขนาดกลาง สูง 10-20 เมตร เปลือกลำต้นสีเทา บนน้ำตาลมีรอยแตกตามยาว กิ่งแตกแขนงเป็นพุ่มโปร่ง ใบเดี่ยวเรียงสลับ ใบรูปรี กว้าง 5-10 เซนติเมตร ยาว 12-30 เซนติเมตร โคนใบสอบ ปลายใบมน หลังใบมีขนสีน้ำตาลประปราย ท้องใบมีขนหนาแน่น ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย ดอกช่อออกบริเวณง่ามใบ มีสีเหลืองนวล มีขน กลีบรองดอกสีแดง 5 กลีบ เกสรตัวผู้เป็นกระจุก ผลกลมขนาด ปลายก้อย มีจานรองเป็นปีกสีม่วง ขนาดใหญ่ กางแผ่ออกรองรับ

การดำเนินงาน: มีการดำเนินโครงการศึกษาอนุรักษ์ใหญ่เพื่ออนุรักษ์กลุ่มไม้พุ่มไทย โดยความร่วมมือระหว่าง กรมศิลปากร และกรมป่าไม้

ลำดับที่ 7 ค้อเชียงดาว *Trachycarpus oreophilus* Gibbons & Spanner

สถานภาพ: เป็นพืชเฉพาะถิ่น มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable, VU)

ลักษณะทั่วไป: ปาล์มต้นเดี่ยวสูง 10 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางลำต้น 10-16 เซนติเมตร ใบรูปฝ่ามือ ขนาดประมาณ 70 x 100 เซนติเมตร เรียงเป็นกลุ่ม ที่ปลายยอด ขอบใบจักลึกเกินกว่าครึ่งของความกว้าง แผ่นใบแตกประมาณ 60 แฉก แต่ละแฉกปลายแยก 2 แฉกเล็กๆ ท้องใบมีขนสีน้ำตาลเล็กน้อย กาบใบมีกรวยยาว 30 เซนติเมตร ก้านใบยาว 50 เซนติเมตร โคนก้านใบรูปสามเหลี่ยมจนถึงกลม ขอบก้านใบหยักซี่ฟันขนาดเล็ก หลังใบ มีเสาสู่ลา (hastula) รูปสามเหลี่ยม ยาว 3 เซนติเมตร ช่อดอกเพศผู้ยาว 25 เซนติเมตร ก้านช่อดอกสั้น มีกาบช่อดอก 2 กาบ ดอกย่อยขนาดเล็ก

รูปกลม สีครีม เกสรเพศผู้ 6 อัน ช่อดอกเพศเมียตั้งขึ้นช่อดอกย่อยหนาแน่น ก้านช่อดอกยาว 50 เซนติเมตร มีกาบช่อดอก 2 กาบ ผลรูปไตขนาด 1-1.2 เซนติเมตร เนื้อหุ้มเมล็ดบาง

การดำเนินงาน: เป็นชนิดพืชที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย แต่อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยเชียงดาว และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเชียงดาวจึงได้รับการคุ้มครองแหล่งที่อยู่อาศัย

ลำดับที่ 8 ก้นกบหิดล *Afgekia mahidolae* B.L.Burt & Chermisir.

สถานภาพ: พืชเฉพาะถิ่น ลดจำนวนลง และถูกคุกคามถิ่นที่อยู่อาศัย

ลักษณะทั่วไป: ไม้เถาเลื้อย ยาวได้ถึง 18 เมตร ลำต้นมีขนหนาแน่น ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ เรียงสลับ ใบย่อย 9-11 ใบ รูปรีแกมขอบขนานกว้าง 2.2-3.5 เซนติเมตร ยาว 5-5.6 เซนติเมตร ปลายใบแหลม ตั้งโคนใบมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวด้านบนใบมีขนหนาแน่นน้อยกว่าด้านล่าง ออกดอกเป็นช่อแบบช่อกระจุกตามซอกใบที่ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 12-25 เซนติเมตร กลีบประดับสีม่วงอมเขียวรูปรีรีเวด้านนอกมีขนยาว กลีบเลี้ยงสีม่วงอ่อน โคนกลีบเชื่อมติดกัน ปลายแยก 5 แฉก ดอกรูปถ้วยมี 5 กลีบกลีบ

กลางตั้งขึ้นสีม่วง กลีบคู่ข้างสีม่วงเข้ม กลีบคู่ล่างสีเหลืองอ่อน โคนกลีบมีแถบสีเหลืองรูปสามเหลี่ยมมีขนปกคลุม ดอกทยอยบานจากโคนไปปลายช่อ 4-6 ดอก ผลแห้งแตกเป็นสองซีกเป็นฝัก กว้าง 2-4 เซนติเมตร ยาว 7-9 เซนติเมตร สีน้ำตาล มีขนปกคลุม เมล็ดทรงกลมสีดำเป็นมัน 2 เมล็ด

การดำเนินงาน: เป็นชนิดพืชที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย แต่พบบนพื้นที่โล่งตามเขาหินปูน เฉพาะในเขตจังหวัดกาญจนบุรีเท่านั้น ซึ่งอยู่ในเขตป่าอนุรักษ์จึงได้รับการคุ้มครอง

ลำดับที่ 9 พลับพลึงธรา *Crinum thaianum* J.Schulze

สถานภาพ: พืชเฉพาะถิ่นมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable, VU): และจากการลักลอบค้า และการเปลี่ยนแปลงสภาพแหล่งที่อยู่อาศัย

ลักษณะทั่วไป: ไม้หัวล้มลุก อาศัยอยู่ใต้น้ำ มีรากลึกลงใต้ดิน ช่อดอกรูปช่รวม กาบหุ้มช่อสีแดง มีสีเขียวแกมม่วง ดอกย่อยมี 5-8 ดอก บานทีละ 1-5 ดอก กลีบรวมติดเป็นหลอดสีขาวอมเขียว ดอกออกเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม พบเฉพาะบริเวณภาคใต้ตอนบนแถบจังหวัดพังงาและระนอง ในลำธารที่น้ำไหลสะอาด และมีน้ำตลอดปี คลองที่พบพลับพลึงธรามากที่สุดคือ คลองนาคา จังหวัดระนอง

การดำเนินงาน: มีการก่อตั้งชมรมเพลินไพรศรีนาคา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดยองค์การบริหารส่วนตำบลนาคา เพื่อการบริหารจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวล่องแพแลพลับพลึงธรา ควบคู่กับการอนุรักษ์พลับพลึงธราในพื้นที่คลองนาคาเอาไว้อย่างเข้มแข็ง

ลำดับที่ 10 ข้าวสังข์หยด *Oryza sativa* var. Sangyod

สถานภาพ: -

ลักษณะทั่วไป: เป็นข้าวเจ้าพันธุ์พื้นเมือง มีแหล่งปลูกดั้งเดิมในจังหวัดพัทลุง ปลูกกันมานานไม่ต่ำกว่า 100 ปี เป็นพันธุ์ข้าวที่ถูกเก็บรักษาไว้โดยวัฒนธรรม และภูมิปัญญาชาวเมืองพัทลุง หลักฐานการรวบรวมพันธุ์ในท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศ โดยกองบำรุงพันธุ์ กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2495 - 2496 ปรากฏชื่อข้าวสังข์หยดเป็น 1 ใน 11 ตัวอย่างพันธุ์ข้าวพื้นเมือง ที่รวบรวมจากอำเภอเมืองพัทลุง ซึ่งปรากฏใน Locality ที่ 81 ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุงรวบรวมพันธุ์ข้าวในภาคใต้ได้ 1,997 ตัวอย่างพันธุ์ ซึ่งพันธุ์ข้าวสังข์หยด (KGT82239) มีแหล่งปลูกจากตำบลท่ามะเดื่อ อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอบางแก้ว) ในปี พ.ศ. 2530 มีการปรับปรุงพันธุ์ โดยเลือกพันธุ์ข้าวแบบหมู่ (Mass Selection) จนได้สายพันธุ์ข้าวสังข์หยดที่ดีมีความสม่ำเสมอตามลักษณะประจำพันธุ์ คือมีลักษณะเมล็ดเรียวยาว อายุเบา ปริมาณอมิโลสต่ำ ข้าวสารมีสีขาวขุ่น ข้าวกล้องมีเยื่อหุ้มเมล็ดสีขาวปนแดงจางๆ จนถึงแดงเข้ม เมื่อหุงสุกมีความนุ่มมาก และยังคงนุ่มเมื่อเย็นตัวลง

การดำเนินงาน: ในปี พ.ศ. 2547 จังหวัดพัทลุงได้กำหนดให้ข้าวพันธุ์สังข์หยด เป็นพันธุ์ข้าว 1 ใน 3 พันธุ์ที่มีเป้าหมายส่งเสริมการผลิตในโครงการพัฒนาการผลิตข้าวครบวงจร ตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด (ปี พ.ศ. 2547- 2550) ที่จะให้เกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์สังข์หยดด้วยเมล็ดพันธุ์ดี

สัตว์และพืชสัญลักษณ์ประจำ 76 จังหวัดของประเทศไทย

ก่อนหน้าที่จะมีการกำหนดชนิดสัญลักษณ์ประจำ 76 จังหวัดของประเทศไทย ได้มีการกำหนดดอกไม้และพันธุ์ไม้มงคลประจำในแต่ละจังหวัดอยู่แล้ว ในโอกาสที่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้ปี พ.ศ. 2553 หรือ ปี ค.ศ. 2010 เป็นปีสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงเห็นสมควรที่จะมีการกำหนดชนิดสัญลักษณ์ประจำจังหวัดขึ้น ตามชนิดสัตว์หรือพืชที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนั้นๆ ซึ่งอาจเป็นชนิดที่พบได้เฉพาะจังหวัด หรือเป็นชนิดที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่ามีความโดดเด่นกว่าจังหวัดอื่น โดยสำนักงานฯ ในฐานะหน่วยงานประสานงานระดับชาติของอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพถือว่า การกำหนดชนิดสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนี้เป็นหนึ่งในกิจกรรมหลักที่ร่วมฉลองปีสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย ตามที่มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2552 ให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันจัดกิจกรรมเพื่อฉลองปีสากล ดังกล่าว

ภาคเหนือ

เชียงราย

รองเท้านารีดอยตุง

Paphiopedilum charlesworthii
สถานภาพใกล้สูญพันธุ์ พบที่ห้วย
จันทอนใต้ ในไทยพบเฉพาะบริเวณ
เขาคันทวนที่มีไม่พุ่มขึ้น ระดับสูง
1,200-1,400 เมตร บนดอยตุง
อ. แม่ฟ้าหลวง

ไม้มงคล : กาชะลองคำ *Radermachera ignea* (Kurz) Steenis
กลุ่มอนุรักษ์ : ชมรมอนุรักษ์นกและธรรมชาติลานนา
กลุ่มรักษารักษาตอยกุ่มเบีย
259 หมู่ 9 ต. เวียงกาหลง อ. เวียงป่าเป้า
จ. เชียงราย 57260
โทรศัพท์ 0-5395-2143, 08-1111-6827

เชียงใหม่

กวางป่า

Naemorhedus caudatus
พบบริเวณป่าดิบเขาโดยเฉพาะ
ยอดเขาคันทวนบนสถานภาพใกล้
สูญพันธุ์อย่างยิ่ง

ไม้มงคล : ทองกวาว *Butea frondosa* (Lam.) Taubert

กลุ่มอนุรักษ์ : รักษาป่าสร้างคน 84 ตำบลวิถิพอเพียง

(ต. แม่ทา, ต. แม่นะ)

กลุ่มเพื่อนนกเชียงใหม่

ชั้น 7 อาคาร ปตท. สำนักงานใหญ่

โทรศัพท์ 0-2537-3357

เครือข่ายการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำแม่ทาตอนบน

76/1 หมู่ 4 ต. แม่ทา กิ่งอำเภอเมื่อน

จ. เชียงใหม่ 10240

โทรศัพท์ 08-9555-7037

บ้าน

ชมพู่ภูเขา

Bretsneidera sinensis
พบบริเวณป่าดิบเขา ที่ระดับ
ความสูง 1,300-1,700 เมตร
สถานภาพใกล้สูญพันธุ์

ไม้มงคล : กำลังเสือโคร่ง *Bauhinia variegata* Buch.-Ham.

กลุ่มอนุรักษ์ : รักษาป่าสร้างคน 84 ตำบลวิถิพอเพียง (ต. ศิลาลง)

ชั้น 7 อาคาร ปตท. สำนักงานใหญ่

โทรศัพท์ 0-2537-3357

กลุ่มอีกเมืองน่าน

โรงพยาบาลน่าน 1 ถ. วรวิชัย อ. เมือง 55000

เครือข่ายทรัพยากรป่าชุมชน จ. น่าน

96 /4 ถ. มหายศ ต. ในเวียง อ. เมือง จ. น่าน 55000

E-mail: Aeng@chaiyo.com

พะเยา

กระเช้านกเล็ก *Aristolochia kerrii*
เป็นพืชถิ่นเดียวและหายาก มีสาร
aristolochic acid ที่เป็นสารก่อมะเร็ง
ไม้มงคล : สารภี *Mammea siamensis*

กลุ่มอนุรักษ์ : เครือชายเกษตรกรรมยั่งยืนบนที่สูงภาคเหนือ
71 หมู่ 9 ต. ศรีภอย อ. แม่ใจ จ. พะเยา 56130
โทรศัพท์ 08-6187-9880 โทรสาร 0-5441-7129
E-mail: numrong44@hotmail.com
เครือชายป่าชุมชน จ. พะเยา
91 หมู่ 2 ต. สันป่าม่วง อ. เมือง จ. พะเยา 56000
โทรศัพท์ 08-9855-1476 / 0-5445-8757
โทรสาร 0-5445-8766

แพร่

นกยูงไทย *Pavo muticus*
สถานภาพใกล้สูญพันธุ์ อาศัยตามป่า
เบญจพรรณ ป่าโปร่งริมลำธาร

ไม้มงคล : ยมหิน *Chukrasia velutina*
กลุ่มอนุรักษ์ : กลุ่มตะกอนยม
หมู่ 1 ต. สะเอียบ อ. สอง จ. แพร่ 54120

แม่ฮ่องสอน

ปลาหมูย่องใต้
Botia rostrata สถานภาพ
ใกล้สูญพันธุ์ เป็นพืชเฉพาะถิ่น
พบในแม่น้ำสาละวินและสาขา
เป็นสัตว์น้ำสวยงาม

ไม้มงคล : กระพี้จั่น *Milletia brandisiana* Kurz
กลุ่มอนุรักษ์ : มูลนิธิเพื่อพัฒนาแม่ฮ่องสอน
โทรศัพท์ 0-5361-1961

ลำปาง

มะพลับเจ้าคุณ
Diospyros winitii
พืชถิ่นเดียวของไทย พบในป่า
ดิบแล้งทางภาคเหนือ ระดับ
200-1,000 เมตร

ไม้มงคล : ชะจาว หรือ กระเจา *Holoptelea integrifolia*

ลำพูน

วัวพันธุ์ยวาลำพูน
Bos indicus
วัวที่ได้รับการคัดเลือกเป็นพระโค
ในพระราชพิธีจรดพระนังคัล
แรกนาขวัญ

ไม้มงคล : จามจุรี *Saraca saman*

กลุ่มอนุรักษ์ : สมาคมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดลำพูน
9 ถ. รดแก้ว ต. ในเมือง อ. เมือง จ. ลำพูน 51000
โทรศัพท์: 0-5356-1137, 08-1998-8031

จตุรดิตถ์

ยางสาด
Lansium domesticum
ผลไม้เศรษฐกิจที่สร้างชื่อเสียงให้
จังหวัด เมื่อมีคุณภาพและรสชาติดี
เป็นที่นิยม

ไม้มงคล : ลัก *Tectona Grandis*

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กาฬสินธุ์

เกิด *Manilkara hexandra*
ไม้พื้นเมืองประจำหาดดอกแตงเหล่ง
ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัด
ดอกสีเหลืองมีกลิ่นหอม

ไม้มงคล : มะหาด *Cassia Garretiana*
กลุ่มอนุรักษ์ : กลุ่มเยาวชนชนกิงใต้ (องค์ความรู้ภูมิปัญญาจากผู้เฒ่า
ผู้แก่ในชุมชน ความเชื่อที่มีในชุมชน ได้แก่ การทำผ้า
ย้อมคราม วิธีการตั้งหม้อคราม การทำน้ำย้อมคราม
ความเชื่อเกี่ยวกับผ้าฝ้าย ซึ่งเชื่อว่าจะสามารถรักษา
อาการเจ็บป่วยได้ บ้านโพนแพง ต. ดินจือ อ. คาม่วน
จ. กาฬสินธุ์ 46000

ขอนแก่น

ราชพฤกษ์ *Cassia fistula*
ไม่ประจำจังหวัด พบขึ้นได้ในดินทั่วไปที่
ความชื้นต่ำถึงปานกลาง ดอกบาน
มีนาคม-พฤษภาคม

ไม้มงคล : ราชพฤกษ์ *Cassia fistula* Linn
กลุ่มอนุรักษ์ : สมาคมนักขบถบพิธธานี
หมู่บ้านเดชา 191/231 ต. บ้านเป็ด อ. เมือง
จ. ขอนแก่น 40000

โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชนบ้านหนองดิ่ง
102/2 หมู่ 12 ต. โนนหิน อ. หนองเรือ
จ. ขอนแก่น 40210
โทรศัพท์ 08-1749-3952 / 08-1546-4418
E-mail: Somjairdi@hotmail.com
E-mail: Kag749@yahoo.com

กลุ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าภูเก้า ภูกระแต และบึงละหานนา
353 หมู่ 12 ต. แวงน้อย อ. แวงน้อย
จ. ขอนแก่น 40230
โทรศัพท์ 0-4349-9399

ชัชภูมิ

กระเจียว *Curcuma alismatifolia*
พืชล้มลุกที่มีเหง้าอยู่ในดิน จะพักตัวในฤดูหนาว และร้อน เมื่อดอกตูบจะเริ่มผลิบานและดอก ต้นสูงประมาณ 2 ฟุต ใบยาวคล้ายใบพวย ดอกสีเหลือง ใบประดับมีสีม่วง บานเย็น หรือชมพู พืชดอกกระเจียวที่อยู่ในอุทยานฯ หรือชมพู่ พืชดอกกระเจียวที่อยู่ในอุทยานฯ

ป่าหินงาม อ. เทพสถิตย์ และอุทยานฯ ไทรทอง อ.หนองบัวระเหว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัด

ไม้มงคล : ชีเหล็กบ้าน *Cassia Siamea*

กลุ่มอนุรักษ์ : โครงการอนุรักษ์และพัฒนาน้ำพรม (สหกรณ์น้ำพรม) 60 หมู่ 9 บ้านจำปาทอง ต.หนองคูม อ.ภูเขียว จ. ชัยภูมิ 36110 โทรศัพท์ 08-9848-5422

แควพวน

ปลาชะโด *Channa micropeltes*
ปลากินเนื้อ พบในแม่น้ำใหญ่ อ่างเก็บน้ำและหนองน้ำ เวลาเลี้ยง ลูกอ่อนจะดุมากและมักจะเข้าทำร้าย

สัตว์อื่นๆ ที่เข้าใกล้ เนื้อปลา มักนำไปแปรรูปเป็นปลาเค็ม

ไม้มงคล : กันเกรา *Fagraea fragrans*

นกระราชสีมา

พืชควง *Thismia mirabilis*
พืชเฉพาะถิ่นพบริมลำธารในป่าดิบ แล่งและป่าดิบเขา จากพื้นราบจนถึงระดับ 1,200 เมตร

ไม้มงคล : สาทร *Millettia leucantha*

กลุ่มอนุรักษ์ : กลุ่มอนุรักษ์ต้นน้ำมูล 159 หมู่ 4 ต.ไทยสามัคคี อ.วังน้ำเขียว จ. นครราชสีมา 30370 โทรศัพท์ 08-9285-3044 โทรสาร 0-4424-9654

บุรีรัมย์

งูบุรี *Bos sauveli*
สูญพันธุ์ในธรรมชาติ อาศัยในป่าเบญจพรรณทางอีสานตอนใต้ ตามแนวพรมแดนชเวร

ไม้มงคล : กาฬพฤกษ์ *Cassia grandis L.F.*

มหาสารคาม

ปูทะเลระยอง

Thaipotamon chulabhorn
สัตว์เฉพาะถิ่นและสัตว์ป่าคุ้มครอง พบที่ป่าดูนลำพัน อ. นาเชือก เพ็ญแห่งเดียว

ไม้มงคล : พดกษ หรือ มะรุบป่า *Albizia lebbeck*

กลุ่มอนุรักษ์ : เครือข่ายลุ่มน้ำชี หมู่ 6 ต. ดงควน อ. นาตุณ จ. มหาสารคาม 44180

มุกดาหาร

หอยกาบน้ำจืด

Pilsbryconcha exilis exilis
พบบริเวณแหล่งน้ำต่าง ๆ เช่น กุดแม่น้ำ หนอง อ่างเก็บน้ำ เนื่องนิยม นำมาประกอบอาหาร

ไม้มงคล : ช้างน้ำ *Ochna integririma (Lour.) Merr.*

ยโสธร

ปลาเทโพ

Pangsius larnaudii
สถานภาพใกล้ถูกคุกคาม ใช้แปรรูปเป็นอาหารประจำวัน "เค็มหมกน็ด" ที่ขึ้นชื่อ

ไม้มงคล : กระบาก *Anisoptera costat*

ร้อยเอ็ด

ข้าวหอมมะลิ

ข้าวพันธุ์ที่มีแหล่งผลิตที่ดีที่สุดที่เขตทุ่งกุลาร้องไห้ มีความหอมเกิดจากสารระเหยชื่อ 2-acetyl-1-pyrroline และมีความเชื่อมโยงชนกรรมเนียม ประเพณีต่างๆ ของจังหวัด

ไม้มงคล : กระบก *Iringia malayana*

กลุ่มอนุรักษ์ : แม่น้ำ กองธรรม 24 หมู่ 4 ต. ยางคำ อ. โพนทราย จ. ร้อยเอ็ด 45240

เลย

ปูเจ้าพ่อทลวง *Potamon bhumbol*

เป็นสัตว์ที่พบเฉพาะถิ่น จัดเป็นปูน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดของไทย ขนาดกระดองกว้าง 8.7 เซนติเมตร

โม้มงคล : สนสามใบ *Pinus kesiya*
กลุ่มอนุรักษ์ : โครงการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าต้นน้ำพอง 229 หมู่ 2 ต. ด่านซ้าย อ. ด่านซ้าย จ. เลย 42120 โทรศัพท 08-1768-4954 โทรสาร 0-4289-1027

ศรีสะเกษ

ลำควน *Melodorum fruticosum*
พบตามป่าเบญจพรรณ ดิบแล้ง ทางภาคกลางและอีสาน เป็นสัญลักษณ์ผู้สูงอายุสากลและของไทย เป็นไม้มงคลพระราชทาน

โม้มงคล : ลำควน *Melodorum Fruticosum*

สกลนคร

แม่ทลวง
Antideama thwaitesianum
ไม้ยืนต้น หนแล้ง พบในภาคอีสาน ตอนบนนิยมนำผลมาแปรรูปเป็นน้ำผลไม้เข้มข้น ไวน์

โม้มงคล : อินทนิลน้ำ *Lagerstroemia speciosa*

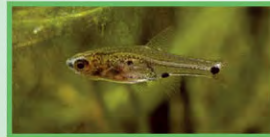

สุรินทร์

ช้าง *Elephas maximus*
ช้างป่ามีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ ชนพื้นเมืองฝึกช้างป่าเพื่อไว้ใช้งาน

มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวกับช้าง นอกจากนี้มีงานแสดงของช้างที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก

โม้มงคล : มะค่าแต้ *Sindora siamensis Teijsm. ex Miq.*
กลุ่มอนุรักษ์ : กลุ่มรักษ้ำ้วยแก้ว 19/6 หมู่ 6 ต. รัตนบุรี อ. รัตนบุรี จ. สุรินทร์ 32130 โทรศัพท 0-4459-9108

หนองคาย

ปลาซิวแคระสามจุด
Boraras micros

ปลาเฉพาะถิ่น มีเล็กที่สุดของไทย ขนาด 1.33 เซนติเมตร พบบริเวณที่มีพืชน้ำขึ้นหนาแน่น พบที่กุดทิง อ. บึงกาฬ

โม้มงคล : ชิงชัน *Dalbergia Oliveri*

หนองบัวลำภู

บัวสาย *Nymphaea pubescens*
บัวในกลุ่มอุบลชาติ ดอกบานตอนใกล้ค่ำจนถึงช่วงสายของวันรุ่งขึ้น ลำต้นสามารถนำมาประกอบอาหาร

โม้มงคล : พะยุง *Dalergia Cochinchinensis*

อำนาจเจริญ

ปลาตองลาย *Chitala blanci*
พบเฉพาะในแม่น้ำโขงและสาขา สถานภาพใกล้สูญพันธุ์

โม้มงคล : ตะเคียนหิน *Hopea ferrea*
กลุ่มอนุรักษ์ : เครือข่ายป่าภูมขน จ.อำนาจเจริญ 35 หมู่ 9 ต. นาผือ อ. เมือง จ. อำนาจเจริญ 37000 โทรศัพท 0-7869-5249

จูดรณีย์

ชะโปก *Livistona saribus*
ไม้พุ่มหายาก เหลืออยู่ที่เกาะชะโปก
อ. บานตุง มีลักษณะคล้ายต้นมะพร้าว
หมากและตาลรวมอยู่ในต้นเดียวกันคือ ลำต้นเหมือนมะพร้าว
ใบเหมือนใบตาล และผลคล้ายลูกหมาก

ไม้มงคล : รัง *Shorea siamensis* Miq.

อุบลราชธานี

เปราะราสี *Kaempferia larsenii*
พืชถิ่นเดียว สถานภาพใกล้สูญพันธุ์
พบในป่าเต็งรังที่ความสูง 150-250
เมตร ที่อุทยานฯ ผาแต้ม

ไม้มงคล : ยางนา *Dipterocarpus Alatus*

กลุ่มอนุรักษ์ : กลุ่มเยาวชนสืบสานภูมิปัญญาของบัวฮี
(วิถีชีวิตของชาวหนองบัวฮียังคงพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ
มีวัฒนธรรมด้านการทอผ้าทากัน ความเชื่อประเพณี
และวัฒนธรรมด้านดนตรีที่น่าสนใจ ทำให้กลุ่มสนใจ
ศึกษาเพื่อสืบทอดนวัตกรรมการทอสมขน ที่เกิดมาช้านาน)
ศูนย์ประสานงานเยาวชนหนองบัวฮี
ต. หนองบัวฮี อ. พิบูลมังสาหาร
จ. อุบลราชธานี 34110

ภาคกลาง

กรุงเทพฯ

ปลาบูร์ไบ *Mugilogobius rambaiae*
ขนาดเล็ก 3-4 เซนติเมตร พบครั้งแรกในคลองโอง่าง โดย ดร.สมิธ
อชิบติกรมประมงเป็นผู้ค้นพบคนแรก อาศัยตามปากแม่น้ำและ
แหล่งน้ำกร่อย ได้รับพระราชทานพระราชาอนุญาต พระนามโดย
สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7

ไม้มงคล : ไทรย้อยใบแหลม *Ficus benjamina* Linn

กลุ่มอนุรักษ์ : สมาคมสร้างสรรค์ไทย
319/1 ซ. สุขุมวิท 31 (สวัสดี) แขวงคลองตันเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
โทรศัพท์ 0-2262-0073, 0-2262-0078

กำแพงเพชร

กล้วยไข่ *Musa sp.*
ผลไม้เศรษฐกิจ และเป็นผลิตภัณฑ์
ที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัด

ไม้มงคล : สีเสียดแก่น *Acacia catechu* Wild.

ชัยนาท

ปลากระโท
Catlocarpio siamensis
ปลาน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดของไทย

ตัวใหญ่ ปากกว้าง ตาโตยื่นโปน สถานภาพใกล้สูญพันธุ์

ไม้มงคล : มะตูม *Aegle marmelos*

กลุ่มอนุรักษ์ : มูลนิธิสิริทิพย์.โท

วัดไกลกังวล (เขาราชพัตตศิรีเจริญธรรม)
145 ม. 7 ต. ป่ามเหยียน อ. หินคา จ. ชัยนาท 17130
โทรศัพท์ 0-81529-0030

นครนายก

มะยงชิด *Bouae burmanica*
ผลไม้เศรษฐกิจที่สร้างชื่อเสียงให้
จังหวัด เนื่องจากคุณภาพและรสชาติดี
เป็นที่นิยม

ไม้มงคล : สุพรรณิการ์ หรือ ผ้ายคำ *Cochlospermum religiosum*

กลุ่มอนุรักษ์ : กลุ่มรักษ์ลุ่มน้ำนครนายก (จ. นครนายก)
เครือข่ายชุมชนรักษ์ลุ่มน้ำนครนายก
92 หมู่ 1 ต. ทราขมูล อ. องค์รักษ์ จ. นครนายก 26120
โทรศัพท์ 08-7021-0828, 08-5813-1395 และ
08-9123-6300 โทรสาร 0-3732-0922

นครปฐม

ส้มโอ *Citrus maxima*
ผลไม้เศรษฐกิจที่สร้างชื่อเสียง
ให้จังหวัด เนื่องจากคุณภาพ และ
รสชาติดีเป็นที่นิยม

ไม้มงคล : จันทน์หอม *Diospyros decandra lour*

กลุ่มอนุรักษ์ : ชมรมคนรักน้ท่าจีน

นกสรรค

นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร

Pseudocheilidon sirintarae
สัตว์เฉพาะถิ่นและสัตว์ป่าสงวน
ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง เคยพบใน
พงอ้อแซมที่บึงพระเช็ด

ไม้มงคล : เสลา หรือ อินทรีชิต *Lagerstromia loudonii*
กลุ่มอนุรักษ์ : ประชาคมนครสวรรค์คณะกรรมการอนุรักษ์ผืนป่า
ตะวันตก
15-17 ถ. อรรถกวี อ. เมือง จ. นครสวรรค์ 60000
โทรศัพท์ 08-9960-2577 โทรสาร 0-5621-3205

พิจิตร

ปลาพญายาว *Botia modesta*
ปลาเศรษฐกิจ มีมากในลำน้ำ
น่านอาศัยบริเวณแหล่งน้ำไหล
ที่มีพื้นเป็นกรวดดินดาน
เนื้อรสชาติดีนิยมนำมา
ประกอบอาหาร

ไม้มงคล : นุนนาค *Mesua ferrea* Linn
กลุ่มอนุรักษ์ : โครงการปฏิรูปการเกษตรและพัฒนาชนบท จ. พิจิตร
20/50 ถ. สระหลวง ต. ในเมือง จ. พิจิตร 66000
โทรศัพท์ 08-1971-5484
E-mail: wearrdth@thai.com

นนทบุรี

ทุเรียน *Durio zibethinus*
ผลไม้เศรษฐกิจที่สร้างชื่อเสียงให้จังหวัด
เนื้อนุ่มคุณภาพและรสชาติดีเป็นที่นิยม
และราคาสูง

ไม้มงคล : นนทรีบ้าน
Peltophorum pterocarpum

กลุ่มอนุรักษ์ : อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นนทบุรี
โทรศัพท์:0-2951-4877-8 โทรสาร 0-2580-3643

พิษณุโลก

ไก่พื้นสู่เทสียงทางยาว

Gallus domesticus
ไก่พื้นสู่พื้นเมืองที่มีประวัติและความสำคัญ
ของประเทศไทยควรค่าแก่การอนุรักษ์

ไม้มงคล : ไม้ปิง *Millingtonia hortensis*
กลุ่มอนุรักษ์ : เครือข่ายทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า เกษตรกรรม
ทางเลือกเหนือตอนล่าง
122/40 หมู่ 3 ต. หัวรอ อ. เมือง จ. พิษณุโลก 65000
โทรศัพท์ 08-1675-1835 โทรสาร 0-5521-4041

ปทุมธานี

บัวหลวง *Nelumbo nucifera*
ไม้ล้มลุก เจริญอยู่ในดิน
ตอขนาดใหญ่นิยมนำไปบูชาพระ
เหง้าและไหลใช้เป็นอาหาร

ไม้มงคล : ปาริชาติ หรือ ทองกลางลาย *Erithrina Variegata*

พระนครศรีอยุธยา

ปลาตกคิง *Mystus ruckioides*

ปลาเศรษฐกิจ เนื้อรสชาติดีราคาค่อนข้างสูง เกี่ยวข้องกับพระเจ้าอยู่หัว
ปฐมกษัตริย์ของอาณาจักรอยุธยาได้เลือกทำเลสร้างเมืองหลวงจากการ
ฟังเสียงปลาชนิดนี้ร้อง

ไม้มงคล : หนัน *Cordia Dichotoma*

เพชรบูรณ์

มะขามหวาน *Tamarindus indica*
พืชสัญลักษณ์และพืชเศรษฐกิจ
ของจังหวัดนิยมบริโภคอย่าง
แพร่หลาย

ไม้มงคล : มะขาม *Tamaridus Indica*

ลพบุรี

จำปาสิรินธร

Magnolia sirindhoniae
พบเฉพาะถิ่น ที่ป่าพรุซับจำปา
อ. ทาหลวง มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์

ไม้มงคล : พิทูล *Mumusopus elengi*

สมุทรปราการ

ปลาสด

Trichogaster pectoralis
สัตว์เศรษฐกิจ พบในแหล่งน้ำนิ่ง
ที่มีพืชชายน้ำขึ้นรากริมตลิ่ง
นำมาแปรรูปเป็นปลาแห้ง

ไม้มงคล : โททะเล *Thespectia popunea*

กลุ่มอนุรักษ์ : มูลนิธิกองทุนเพื่อสังคมไทย
102/12 หมู่ 16 ต. เพชรเกษม ต. บางเสาธง
กิ่งอำเภอบางเสาธง จ. สมุทรปราการ 10540
โทรศัพท์ 0-2705-1394, 0-2705-2635

สมุทรสงคราม

ทยอยตลอด *Solen regularis*
ทยอยทะเลปากคู ยาว 7-8 เซนติเมตร
พบบริเวณตะกอนดินโคลนปนทราย
บริเวณปากแม่น้ำ พบมากที่ดอนทยอยตลอด

ไม้มงคล : จิกทะเล *Barringtonia asiatica* (L.) Kurz

กลุ่มอนุรักษ์ : กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง (จ. สมุทรสงคราม)
95/1 หมู่ 6 ต. บางแก้ว อ. เมือง
จ. สมุทรสงคราม 75000
โทรศัพท์ 08-6058-8523

ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน จ. สมุทรสงคราม
ต. คลองโคน อ. เมือง จ. สมุทรสงคราม 75000
โทรศัพท์ 08-6177-7942, 08-9746-8803,
0-3473-1188
website: www.klonkhonemangrove.com

สมุทรสาคร

ปลากัดมหาชัย *Betta sp.*
มีแนวโน้มนำไปสู่สูญพันธุ์พบตาม
แหล่งน้ำกร่อย

ไม้มงคล : สัตบรรณ *Diospyros decandra* Lour

กลุ่มอนุรักษ์ : ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติโคกขาม
3 ต. โคกขาม อ. เมืองฯ จ. สมุทรสาคร 74000
โทรศัพท์ 08-7082-8486

สระบุรี

โมกราชิตี *Wrightia sisikitiae*
ไม่ยืนต้นพบเฉพาะถิ่น
ใกล้สูญพันธุ์ พบบริเวณชอกหิน
บนภูเขาหินปูนที่แห้งแล้ง

ไม้มงคล : ตะแบก *Lagerstroemia floribunda*

สิงห์บุรี

ปลาช่อน *Channa striata*
ปลาเศรษฐกิจ ลำแม่น้ำในเขต
อ. บางระจัน และอินทรีบุรี

เป็นแหล่งน้ำขึ้นชื่อว่าปลาช่อนในแหล่งน้ำนี้มีรสชาติอร่อยกว่าที่อื่นฯ

ไม้มงคล : มะค่าต้น *Adenanthera pavonina* Linn

สุโขทัย

ปลาทั้งพระร่วง
Kryptopterus bichirris

ปลากินเนื้อมีแนวโน้มนำไปสู่สูญพันธุ์ พบในแม่น้ำและลำธารที่ไหลแรง
เป็นสัตว์น้ำสวยงาม

ไม้มงคล : มะค่าโมง *Azelia xylocarpa* (Kurz) Craib

สุพรรณบุรี

ปลาบ้า
Boesemania microlepis
ปลากินเนื้อ เนื้อรสชาติดีราคาสูง
เป็นปลาที่มีชื่อเสียงของจังหวัด
และอำเภอบางปลาหม่า

ไม้มงคล : มะเกลือ *Diospyros mollis*

อ่างทอง

ปลาสาวย *Pangasius conchophilius*
ปลาในกลุ่มปลาสาวยไม่มีเกล็ด กินทั้งพืชและสัตว์ พบในแม่น้ำ
เจ้าพระยา แม่น้ำโขงเมื่อมีรสชาติดีนิยมนำมาทำอาหารได้หลายอย่าง

ไม้มงคล : มะพลับ *Diospyros malabarica*

อุทัยธานี

ควายป่า
Bubalus bubalis
สัตว์ป่าสงวน ปัจจุบัน
พบบริเวณป่าริมน้ำของ
ห้วยขาแข้งสถานภาพ
ใกล้สูญพันธุ์

ไม้มงคล : สะเดา *Azadirachta indica* Juss. Var. *siamensis* Valetou

ภาคตะวันออก

จันทุภี

กล้วยไม้เหลือจันทุภี
Dendrobium friedericksianum
กล้วยไม้เฉพาะถิ่น หายาก
มีความสวยงาม จึงถูกลักลอบ
เก็บจากป่ามาขาย

ไม้มงคล : จัน *Diospyros decandra*
กลุ่มอนุรักษ์ : อนุรักษ์พืชถิ่นเดียว
โทรศัพท์ 0-3936-9191

ฉะเชิงเทรา

โลมาออร์วดี *Orcaella brevirostris*
พบอาศัยบริเวณปากแม่น้ำ
บางครั้งในแหล่งน้ำจืด มีความฉลาด
สามารถนำมาฝึกฝนได้ดี สถานภาพ
ใกล้สูญพันธุ์อย่างวิกฤต
ไม้มงคล : นนทรีป่า
peltophorm dasyrachis

กลุ่มอนุรักษ์ : โครงการพัฒนาชนบทแคว้นบม - ลีฮัค
40 บ้านยางแดง หมู่ 6 ต. คุ้มคาม อ. สนาบ-ชัยเขต
จ. ฉะเชิงเทรา 24160
โทรศัพท์ 0-3855-3328, 08-1781-0091
โทรสาร 0-3883-9099
E-mail: Panomland@hotmail.com

ชลบุรี

เต่ากระ
Eretmochelys imbricata
ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง ปัจจุบัน
พบวางไข่ที่หาดของเกาะคราม
อ. สัตหีบ เพียงแห่งเดียว

ไม้มงคล : ประดู่ป่า *Pterocarpus macrocarpus*

ตราด

ปลาตะพัด
Scleropages formosus
ปลากินเนื้อ ใกล้สูญพันธุ์มีราคาสูง
พบอาศัยในลำธารที่มีน้ำไหลเอื่อยๆ
พื้นน้ำเป็นหิน

ไม้มงคล : ทูทวง *Terminalia cartuppa*
กลุ่มอนุรักษ์ : กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านเปรี๊ดใน
(เครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนจังหวัดตราด)
หมู่ 2 ต. ทวงน้ำขาว อ. เมือง จ. ตราด 23000

ปราจีนบุรี

ไม้ตุง *Dendrocalamus asper*
พืชเศรษฐกิจ นำมาใช้ประโยชน์
ทั้งลำต้น หน่อไม้ และช่วยป้องกัน
การพังทลายของดิน

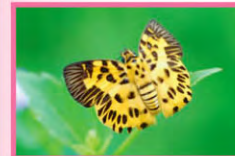
ไม้มงคล : ศรีมหาโพธิ์ *Ficus religiosa*

ระยอง

ปลาตะกัก *Stolephorus* sp.
ปลาเศรษฐกิจ อาศัยบริเวณผิวน้ำ รวมอยู่เป็นฝูง พบทั้งในอ่าวไทย
และอันดามัน

ไม้มงคล : สารภีทะเล *Calophyllum inophyllum* L.
กลุ่มอนุรักษ์ : รักษ์ป่าสร้างคน 84 ตำบลวิถีพอเพียง
(ต. พังควายกิน)
ชั้น 7 อาคาร ปตท. สำนักงานใหญ่
โทรศัพท์ 0-2537-3357
กลุ่มรักษธรรมชาติบ้านคลองกอดิน
(อ. แกลง จ. ระยอง)
กลุ่มธรรมชาติบ้านคลองกอดิน ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ
ประเทศไทย
หมู่ 2 ต. กอดิน อ. แกลง จ. ระยอง 22160

สระแก้ว

ผีเสื้อลายซิกแซก
Odina decorata
หายาก พบหากินอยู่ตามพื้นที่ทราย
ชื้น และตามลำธาร โดยเฉพาะใน
อุทยานแห่งชาติปางสีดา

ไม้มงคล : มะขามป้อม *Phyllanthus emblica*

ภาคตะวันตก

กาญจนบุรี

ปูราชินี *Thaiphusa sirikit*
ปูที่มีสีสันสวยที่สุดของไทย พบเฉพาะถิ่น ที่บริเวณข้างลำธารและเป็นเขาคอ ไทรโยคและทองผาภูมิ เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง

ไม้มงคล : ขานาง *Homalium tomentosum*
กลุ่มอนุรักษ์ : รักษำป่าสร้างคน 84 ตำบลลวิถิพองเพียง (ต. ท่ามะขาม) ชั้น 7 อาคาร ปตท. สำนักงานใหญ่ โทรศัพทท์ 0-253-3357

ตาก

เอื้องศรีประจิบ *Sirindhornia mirabilis*
พืชเฉพาะถิ่นสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ พบเฉพาะที่ตอยหัวมด อ. อุ้มผาง เท่านั้น

ไม้มงคล : แดง *Xylia kerrii*
กลุ่มอนุรักษ์ : กลุ่มชนอนุรักษ์ป่าลุ่มน้ำปิงล่าง 33/1 หมู่ 8 ต. สมอโค่น อ. บ้านตาก จ. ตาก 63120 โทรศัพทท์ 08-7198-2846

ประจวบคีรีขันธ์

วาฬบรูด้า *Balaenoptera edeni*
สถานภาพใกล้สูญพันธุ์ ขนาด 13-15.5 เมตร น้ำหนัก 26-30 ตัน อาศัยตามแนวชายฝั่งทั้งอ่าวไทยและอันดามัน

ไม้มงคล : เกด *Manikara hexandra*

กลุ่มอนุรักษ์ : กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด 300 หมู่ 2 ต. สามร้อยยอด อ. สามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ 77180 โทรศัพทท์ 08-7009-2818
กลุ่มอนุรักษ์แม่รำพึง หมู่ 1 ต. แม่รำพึง อ. บางสะพาน จ. ประจวบคีรีขันธ์ 77140
กลุ่มอนุรักษ์ทับสะแก
กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด

เพชรบุรี

จระเข้บ้านจัด
Crocodylus siamensis
ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง ปัจจุบันพบวางไข่บริเวณลำน้ำเพชรบุรี ในอุทยานฯ แก่งกระจานเพียงแห่งเดียว

ไม้มงคล : หัว *Syzygium cumini*
กลุ่มอนุรักษ์ : อบต. ปากทะเล (กลุ่มอนุรักษ์ชนก)

ราชบุรี

ปลาทุอาเรียย์
Yasuhikotakia sidthimunki
พบเฉพาะที่ลุ่มน้ำแม่กลองในจังหวัดราชบุรี สถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง

ไม้มงคล : โมกมัน *Wrightia tomentosa*
กลุ่มอนุรักษ์ : มูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์ สำนักงานสวนผึ้ง 399 หมู่ 3 ต. สวนผึ้ง อ. สวนผึ้ง จ. ราชบุรี 70180

ภาคใต้

กระบี่

นกแต้วแล้วท้องดำ
Pitta gurneyi
เป็นสัตว์ป่าสงวนพบในป่าดิบราบต่ำทางภาคใต้ ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง

ไม้มงคล : ทุ้งฟ้า *ไม่มีชื่อสมุค*
กลุ่มอนุรักษ์ : กลุ่มพลังใหม่ร่วมใจอนุรักษ์บ้านคลองยาง 186 หมู่ 2 ต. คลองยาง อ. เกาะลิ้นตา จ. กระบี่ โทรศัพทท์ 0-4844-4688

ชุมพร

ไอยเรศ
Rhynchosytilis retusa
ไม่อิงอาศัย ดอกเป็นช่อยาวสีม่วงอมชมพู อยู่ในบัญชีที่ 1 ของ CITES
ไม้มงคล : มะเดื่ออุทุมพร หรือมะเดื่อชุมพร *Ficus racemosa*

กลุ่มอนุรักษ์ : ศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาจังหวัดชุมพร
สมาคมเพื่อนสิ่งแวดล้อมจังหวัดชุมพร
กลุ่มอนุรักษ์ท่าแซะ

ตรับ

พะยูน *Dugong dugon*
สัตว์สงวน สถานภาพ
ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง
อาศัยหากินตามแหล่ง
หญ้าทะเล

ไม้มงคล : ศรีตรัง *Jacaranda filicifolia*

กลุ่มอนุรักษ์ : อนุรักษ์พิทักษ์เจ้าทูลาว
โทรศัพท์ 0-3936-9191
สมาคมทยาดฝน
16/4 ถ. รักษ์จันทร์ ต. ทับเที่ยง อ. เมือง จ. ตรัง 92000
โทรศัพท์ 0-7521-4707

นครศรีธรรมราช

บัวแดง *Dipteris conjugate*
พืชรากที่มีในยุค Mesozoic หายาก พบอยู่บริเวณป่าดิบ
ที่ระดับ 1,000 เมตรขึ้นไป บริเวณอุทยานฯ เขาหลวง

ไม้มงคล : แซะ *Milletia atropurpurea*

กลุ่มอนุรักษ์ : กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสองแพรกพัฒนา
152/1 ถ. สายที่ 41 กม. 23 หมู่ 6 ต. แก้วแสน
อ. นาบอน จ. นครศรีธรรมราช 80220
โทรศัพท์ 0-4060-7332, 0-4051-6145

นราธิวาส

ไผ่ไม้สีทอง, ย่านดาโอ๊ะ
Bauhinia aureifolia
ไม้เถา พืชเฉพาะถิ่น หายาก
พบตามที่โล่งริมธารในป่าดิบ
ชื้นระดับ 50-200 เมตร

ไม้มงคล : ตะเคียนชันตาแมว *Balannocarpus heimii*

ปัตตานี

สาหร่ายพมนาง *Gacilaria* spp.
สาหร่ายทะเล พบบริเวณชายฝั่ง นำมาประกอบอาหารและใน
อุตสาหกรรมหลายอย่าง

ไม้มงคล : ตะเคียนทอง *Hopea odorata*

พังงา

พลับพลึงธาร
Crinum thaianum

พืชถิ่นเดียว มีแนวโน้มนใกล้สูญพันธุ์ เนื่องจากลักษณะที่เป็นแหล่งถูก
เปลี่ยนแปลงลงสภาพ

ไม้มงคล : เทพธำโร *Cinnamomum porrectum*

พัทลุง

ข้าวสังข์หยด *Oryza sativa*
ข้าวนาปีพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์แรก
ที่ขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้
ทางภูมิศาสตร์ (GI)

ไม้มงคล : พะยอม *Shorea roxburghii*

กลุ่มอนุรักษ์ : ทะเลน้อย

อ. ฉิม บัวบาน

กลุ่มสตรีหอผ้าบ้านแพรกทา

91 หมู่ 2 ต. แพรกทา อ. ควરขนุน จ. พัทลุง 93110
โทรศัพท์ 08-1128-2165, 0-7464-3223

กุ๊กกืด

ป่าส้มเจ้าเมืองกลาง *Kerriodoxa elegans*
พืชเฉพาะถิ่น มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ พบตามป่าดิบชื้น โดยเฉพาะ
ที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าพระแทว

ไม้มงคล : ประดู่ *Pterocarpus indica*

กลุ่มอนุรักษ์ : สผาคมนุรักษ์ปะการังและทรัพยากรธรรมชาติฝั่ง
อันดามัน (จ. กุ๊กกืด)
27/12 หมู่ 4 ถ. เจ้าฟ้า ต. ชิต อ. เมือง
จ. กุ๊กกืด 83000

ยะลา

ชะนีดำใหญ่ *Hylobates syndactylus*
ชะนีที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทยพบเฉพาะที่ป่าฮาลา อ. เบตง
สถานภาพใกล้ถูกคุกคาม

ไม้มงคล : โสภะเหลือง หรือ ศรียะลา
Saraca thaipingensis Cantley ex King

สะบอง

ปูเจ้าฟ้า *Phricotelphusa sirindhorn*
สัตว์เฉพาะถิ่นและสัตว์ป่าคุ้มครอง พบได้ก่อนหินริมน้ำตกของ
อุทยานฯ น้ำตกหงาว

ไม้มงคล : อินทนิล *Lagerstroemia speciosa* (L.) Pers.

กลุ่มอนุรักษ์ : ชมรมเพลินไพรศรียา
ชมรมป่าสร้างฝัน
เยาวชนรักษ์พลับพลึงธาร

สงขลา

รองเท้านารีม่วงสงขลา

Paphiopedilum barbatum
ใกล้สูญพันธุ์ พบในป่าดิบชื้นระดับ
ความสูง 500-1,300 เมตร ถูกลักลอบ
นำจากป่ามาขาย

ไม้มงคล : สะเดาเทียม
Azadirachta excelsa

กลุ่มอนุรักษ์ : กลุ่มอนุรักษ์คลองอู่ตะเภา

859/71 หมู่บ้านปรีญา หมู่ 1 ต. ควนลัง

อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา 90110

โทรศัพท์ / โทรสาร 0-7447-4082

เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกภาคใต้

71/3 หมู่ 3 ถ. ปุณณกันท์ ต. คอหงส์ จ. สงขลา
90110

โทรศัพท์ / โทรสาร 0-7442-8112

E-mail: saanhatyai@hotmail.com

สตูล

เต่ากระฮาน

Batagur baska

สัตว์ป่าคุ้มครองใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง อาศัยในบริเวณแม่น้ำที่ติดกับ
ปากแม่น้ำ โดยเฉพาะที่คลองละงู

ไม้มงคล : กระชิก *Dalbergia parviflora* Roxb.

สุราษฎร์ธานี

บัวแดด *Rafflesia kerri*
พืชกาฝากที่พบเฉพาะถิ่น
เสี่ยงต่อการคุกคาม จัดเป็น
ดอกไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่สุด

ไม้มงคล : เคี่ยม *Cotylelobium melanoxyton*

กลุ่มอนุรักษ์ : บำพรศันตุลี

โครงการป่าทะเลเพื่อชีวิต

6/20 หมู่ 3 ถ. เลียงเมือง ต. มะขามเตี้ย

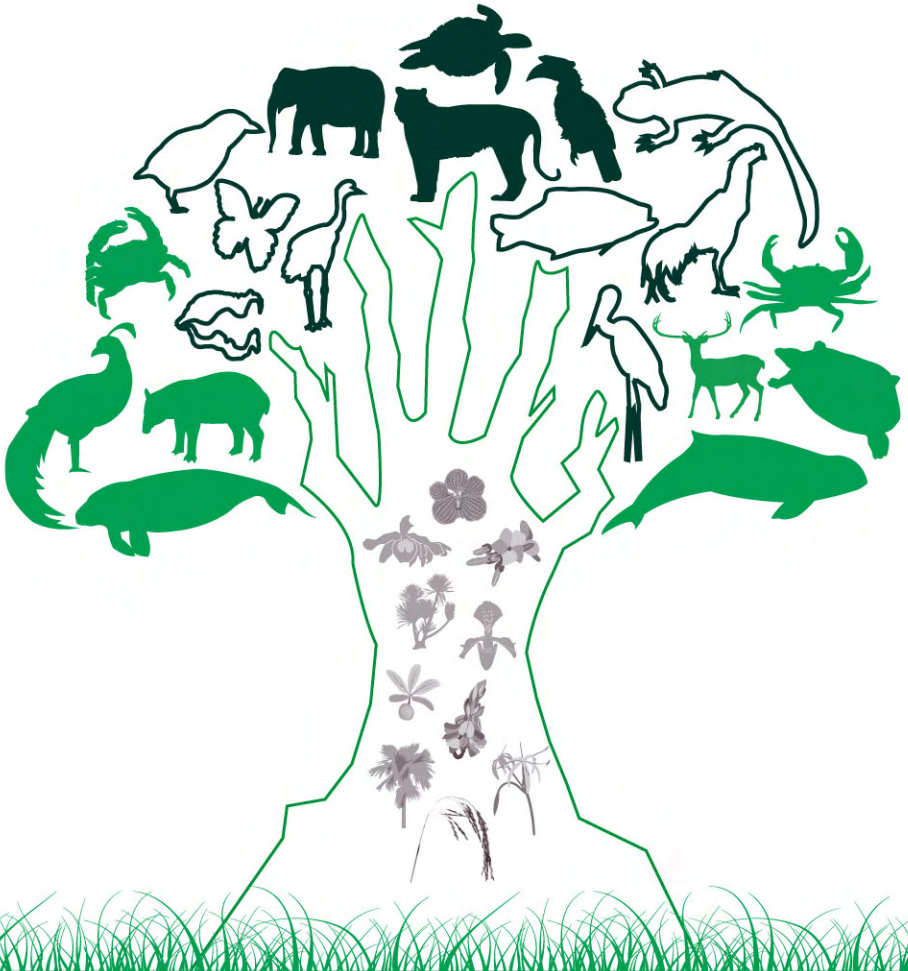
อ. เมือง จ. สุราษฎร์ธานี 84000

โทรศัพท์ / โทรสาร 0-7743-7038

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม หรือให้ขอเสนอแนะได้ที่

<http://chm-thai.onep.go.th>

โทรศัพท์ / โทรสาร 0-2265-6638

Biodiversity is life

ความหลากหลายทางชีวภาพ คือชีวิต

Biodiversity is our life

คือ ชีวิตของเราทุกคน

มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และเนื่องจากมีสมองและความสามารถที่เหนือกว่าสิ่งมีชีวิตชนิดอื่นๆ มนุษย์จึงอาจเป็นได้ทั้งผู้ทำลายและผู้พิทักษ์ธรรมชาติ

ความหลากหลายทางชีวภาพ หมายถึงความแตกต่างหลากหลายของสิ่งมีชีวิตทั้งหมดบนผืนโลก ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อกัน และไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เป็นแหล่งที่มาของอาหาร, ยา, วิชาการ, เชื้อเพลิง และปัจจัยอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ รวมถึงเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชนในท้องถิ่น

กิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ ส่งผลให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตในอัตราที่เพิ่มสูงมากขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน และสร้างความเสียหายให้แก่ระบบนิเวศที่ค้ำจุนชีวิตมนุษย์และสิ่งมีชีวิตชนิดอื่นๆ ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ยังมีโอกาสที่จะหยุดยั้ง

องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ ค.ศ. 2010 เป็นปีสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อส่งเสริมให้ประชาคมโลกตระหนักถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ และร่วมมือกันเพื่อพิทักษ์รักษาความหลากหลายทางชีวภาพให้ดำรงคงอยู่ต่อไปในอนาคต

คณะรัฐมนตรีมีมติในการประชุมวันที่ 22 ธันวาคม 2552 เห็นชอบให้ปี 2553 เป็นปีสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย เพื่อร่วมฉลองในโอกาสที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ปี ค.ศ. 2010 หรือ พ.ศ. 2553 เป็นปีสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อกระตุ้นให้ประชากรทุกกลุ่มทุกสาขาอาชีพ ตระหนักในคุณค่าความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ และให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนได้

2010 International Year of Biodiversity

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
60/1 ซอยพญาพลพัฒนา 7 ถนนพระราม 6 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ / โทรสาร 0-2265-6638
<http://chm-thai.onep.go.th>